Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 124. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 2-го ЛИПНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JULY 2, 1983 No. 124. VOL. XC.

У 207-му РІЧНИЦЮ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ЗСА

Джордж Вашінґтон — перший Президент ЗСА

*...Коли
Ми діждемося Вашінгтона
З новим і праведним законом?
А діждемось таки колись!*

Т. Шевченко

*...When
Will we get our Washington
With new and righteous law?
We surely will, some day!*

T. Shevchenko

Завершується праця над осередком Українознавства в Австралії

(Інформація КУА). — Для нав'язання ближчих контактів із українознавчим світом у ЗСА й Канаді голова Академічної Ради Катедри Українознавства Австралії (КУА) д-р Ігор Гордіїв відбув у другій половині червня ц.р. подорож до Лос Анджелесу у Каліфорнії та Урбани - Шамплейн в Іллінойс, де взяв участь у Конференції історії України під головуванням проф. Д. Штогрина. Опісля він відвідав УНІҐУ, в Кеймбріджі, такі університетські міста, як Чикаго, Торонто й Монтреаль, закінчуючи свою поїздку відвідинами Канадського Інституту Українознавчих Студій (КІУС) в Едмонтоні.

Крім багатьох інших зустрічей і розмов він перевів довшу розмову з президентом УММАН д-ром Яр. Рудницьким у Монтреалі, запрошуючи його в імені Фонду Українознавчих Студій Австралії (ФУСА) і КУА як ініціятора ідеї створення австралійського центру українознавства з 1971 року на офіційне відкриття центру в університеті Макворі в Сіднеї у днях 9-10 березня 1984 року. При цьому д-р І. Гордіїв передав проф. Яр. Рудницькому копію недавно підписаного договору з цим університетом, на основі якого зібрана українцями Австралії сума понад півмільйона долярів залишається як постійний фонд в українських руках, а професорський склад науково-дослідчу працю вестиметься тільки з щорічних відсотків, які Дирекція ФУСА вплачуватиме до каси унівеситету.

В дальшому д-р І. Гордіїв подав до відома, що розписаний конкурс на обсаду КУА-Центру Українознавства в Макворі продовжено до кінця липня ц.р., хоч уже вплинуло понад десять аплікацій від старших і молодших україністів із Західньої півкулі. В селективний комітет Макворі входитимуть два представники українського наукового світу в Австралії, що забезпечено умовою з університетом. Адреса для аплікацій у цій справі така: Registrar, Macquarie University, Sydney NSW 2113, Australia.

Д-Р ЄВГЕН ФЕДОРЕНКО ОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ ШКІЛЬНОЇ РАДИ

Проф. Євген Федоренко

Ню Йорк, Н.Й. (ЛАД). — В днях 25-го і 26-го червня 1983 року відбулися Загальні збори Шкільної Ради при УККА в Назарет коледжі, Піттсфорд, Н. Й. (коло Рочестеру), в присутності 52-ох делегатів — директорів шкіл, педагогічних дорадників, учителів з таких шкіл Українознавства: Баффало, Вашінгтон, Гартфорд, Джерзі Ситі, Дітройт, Йонкерс, Клівленд, Нюарк, Ню Йорк („Самопоміч") і Ню Йорк (СУМ), Пасейк, Рочестер, Сиракюзи, Трентон, Філядельфія („Рідна Школа") і Філядельфія („Наша Рідна Школа") та Фінікс. Загальними зборами керувала Президія в складі: д-р Є. Федоренко — голова, д-р Євген Небеш і мгр Богдан Тодорів — заступники; секретарювали — Марія Кіцюк і Оля Кекіш.

Делегати отримали течки з виготовленими звітами членів Управи та правильниками Шкільної Ради: „На прямні для шкіл українознавства", „Директори шкіл", „Правильник учителів", „Педагогічних дорадників", „Правильник кінцевих іспитів", „Правильник Опікунчих установ" та „Статут Шкільної Ради".

У перебігу додаткових звітів голова Шкільної Ради д-р Роман Дражньовський підкреслив важливість українського шкільництва на поселеннях і те, що на сьогоднішній день маємо труднощі у нашій праці з огляду на збайдужіння громади і недостачу фінансів для видання нових підручників,

(Закінчення на стор. 4)

„Єдність у спільноті — запорука наших успіхів" — каже В. Луців

Володимир Луців

Джерзі Сити, Н.Дж. (Т. Кець). — До редакції „Свобода" і приміщень Головної Канцелярії Українського Народного Союзу у вівторок, 21-го червня, завітав гість з Лондону, Англія, співак-бандурист Володимир Луців, який пробуде в ЗСА кілька днів та відвідає Ню Йорк, Дітройт, а також Торонто в Канаді.

В. Луців відомий українській громадськості не тільки як співак, а й імпресаріо з великим досвідом. Включаючи недавнє европейське турне хору з Торонто „Веснівка", він влаштував уже 14 міжнародних турне українських мистецьких груп. Ось і цим разом після трирічної перерви приїхав він до Америки, щоб, як сказав, „розглянутися" за можливостями влаштування чергового турне. Проте, спостеріг він, що обставини в нашому культурно-мистецькому житті значно погіршилися, чому сприяли міжусобиці в громаді. У нас, українців, мистецтво, на жаль, невіддільно пов'язане з діяльністю організацій і політикою. Тому, власне, розкол у громаді дуже негативно відбився на культурно-мистецькому житті. Цю ж думку висловлювали й тутешні організатори в культурно-мистецькій ділянці. „Я особисто переконаний, — сказав В. Луців, — що від роздорів у громаді терпить наше мистецтво". Замість того, щоб з кожним роком збільшувати популярність українського імени у світі шляхом влаш-

(Закінчення на стор. 4)

У Ґватемалі знову неспокійно

З Ґватемалі повідомили, що президент цієї країни Ефраїн Ріос Монтт у середу, 29-го червня, припинив дію громадських прав і ввів обмеження повідомлень преси після того, як колишній член військової хунти Франсіско Люїс Ґордільйо Мартінез заявив у телевізійному інтерв'ю, що він переходить у підпілля, щоб організувати змову проти генерала Ріос Монтта.

Президентський декрет говорить, що Ґватемаля перебуває „в стані тривоги", своєрідній формі надзвичайного стану, який дає поліції широкі права робити обшуки і арешти без спеціяльного дозволу на це. Декрет також дає право урядові забороняти подорожі, політичні збори і приватні зустрічі.

Обмеження преси має намір перешкодити публікувати „тривожні політичні новини".

Президент Ріос Монтт зробив такі надзвичайні заходи після виступу полковника Франсіска Люїса Ґордільйо Мартінеза, колишнього однодумця президента Монтта та члена керованої Монттом 3-особової хунти на протязі трьох останніх років. Виступ полковника у вівторок породив чутки, що переворот вже близько.

В столиці Ґватемалі на вулицях появилися танки, військові частини в джіпах патрулюють по цілому місті, але жадних випадків не було.

Полковник заявив у своєму виступі, що президент запропонував йому 50,000 долярів і наказав залишити країну та більше „не брати участи у протиурядовій діяльності".

Уряд зарядив приватним радіо і телебаченню об'єднатися з державною мережею цих засобів інформації і передати комунікат, в якому сказано, що „Ці плітки цілком фальшиві".

Полковник Ґордільйо Мартінез в інтерв'ю, переданому його приватною станцією, обвинуватив генерала Ріоса Монтта в плянуванні залишитися при владі ще кілька років і закликав військових вимагати негайних виборів.

Філядельфійська Округа влаштовує Союзовий День для відзначення ювілеїв Союзових видань

Філядельфія, Па. (с.г.). — За традицією філядельфійська союзова Округа кожного року влаштовує Союзові Дні або інші подібні імпрези, завданням яких є в першу чергу пропагувати добре ім'я Українського Народного Союзу, а також дати нагоду для зустрічі союзовців з різних місцевостей, не лише Пенсильванії, але також і інших стейтів.

У зв'язку з цією традицією цього року Союзовий День — пікнік відбудеться в неділю, 14-го серпня, на посілості Українського Спортового Осередку „Тризуб" в Горшам, Па., при дорогах Кавнті лайн і Ловер Стейт ровд. Цей Союзовий День вповні буде присвячений світлим ювілеям УНСоюзових видань: 90-річчю щоденника „Свобода", 50-річчю „Українського Тижневика" і 40-річчю журналика „Веселка".

Приготуванням цього свята займається Управа Окружного комітету, головою якого є Петро Тарнавський; йому допомагають члени Управи. Спільно вже відбуто ряд засідань, під час яких обговорено всі ділянки перебігу свята. В першу чергу запрошено членів Екзекутивного Комітету УНСоюзу для спільного відзначення світлих ювілеїв. Атракцією свята буде вже третій раз виступ молодих танцюристів з околиці Басейну Твердого Вугілля - Шамокіну, де тому майже 90 років піонери вуглекопи поклали підвалини для Батька Союзу.

Танцюристи — це ансамбль Українського Клюбу св. Михаїла в Фраквіллі, Па.. Цей клюб заснований при УКЦеркві св. Михаїла, тому тісно співпрацює з згаданою церквою. Членами ансамблю є діти третього й четвертого покоління, нащадки перших іміґрантів - піонерів - русинів, які прибули у ті околиці з західніх земель України і себе називали „австріяками". Проте ці молоді танцюристи з притиском називають себе українцями і пишаються тим, що продовжують українські танечні традиції, що їх розпочав тут незабутній балетмайстер св.п. Василь Авраменко. Душею, опікуном і мистецьким керівником ансамблю є Марія Ганчер. Сама вона вже з третього покоління українців тут, але це не перешкоджає їй знати добре українську мову, співати українські пісні і почувати себе справжньою українкою.

Під час Союзового Дня відзначено та вшановано буде заслужених союзовців-піонерів з Відділів Філядельфійської Округи. Для дітей передбачені різні гри і несподіванки під керівництвом інж. Івана Скіри. Для танцюючих буде забава, на якій гратиме популярна оркестра „Вечірня зірка". Заплановані цінні виграші для гостей.

До участи в цьому святі Управа Окружного комітету вже відтепер запрошує все союзове членство й українське громадянство Філядельфії та сусідніх місце-

(Закінчення на стор. 4)

ЗСА ВСЕ ЩЕ НАДІЮТЬСЯ НА ПОЛАГОДЖЕННЯ СПРАВИ В ЛИВАНІ

Вашінгтон. — Офіційні особи Адміністрації президента Роналда Регена заявили в четвер, 30-го червня, що ЗСА попросили Ізраїль погодитися вже тепер на розклад поступового виведення своїх військ з Ливану з надією, що Сирія погодиться на таку саму процедуру.

Ці ж самі офіційні особи заявили, що дана пропозиція є дещо зміненою попередньою амеиканською тактикою, викликаною двома причинами: рішучою відмовою Сирії розпочати переговори з Ливаном про угоду, яка відповідала б підписаній 17-го травня домовлености між Ізраїлем і Ливаном, та ізраїльській готовості вивести частину своїх військ з Ливану і перегрупувати решту своїх військ у безпечнішу зону південного Ливану.

Ізраїльсько - ливанська угода, вироблена державним секретарем Джорджем Шулцом у травні, закликає Ізраїль вивести свої війська за 8 або 12 тижнів у заміну за відповідні поступки Ливану в ділянках політики і безпеки. Але додаткове пояснення до угоди говорить, що Ізраїль не виведе своїх військ до того часу, поки Сирія та Палестинська Визвольна Організація не погодяться вивести свої війська з Ливану в той сам час.

Спочатку Шулц виходив з того заложення, що після укладення угоди між Ізраїлем і Ливном, Ливан, підтриманий ЗСА та дружніми арабськими країнами, проведе переговори з Сирією про виведення її військ. Термін виведення всіх чужинецьких військ передбачалося обговорити як останній етап у загальному полагодженні та встановленні миру в Ливані.

Тепер після рішучої відмови Сирії вступити в переговори, положення змінилося, Ізраїль схильний розпочати часткове виведення своїх військ ще перед будь-якою згодою Сирії та ПВО.

Офіційні представники Адміністрації у Вашінгтоні говорять, що Ізраїль покищо не буде виводити всі свої 15,000 війська з Ливану, а лише частину, поки Сирія не виведе свої 50,000 та ПВО, розірвана тепер міжусобицями, виведе свої 8,000 партизанів. Надіються, що готовість Ізраїля розпочати часткове виведення своїх військ, зробить відповідний тиск на Сирію поступити так само.

Спеціяльні посланики Вашінгтону Морріс Дрейпер і Ричард Фербенкс від'їхали на Близький Схід з інструкціями президента Роналда Регена обговорити цей новий підхід з ізраїльськими і ливанськими представниками. Якщо вони виявлять зацікавлення в такому підході, Фербенкс постарається зустрітися з сирійськими високими офіційними особами для обговорення цього питання.

У світі

ГОЛОВНОКОМАНДУЮЧИЙ колумбійською армією генерал Хозе Марія Арбеляез Кабальєро заявив у середу, 29-го червня, що колумбійські сили безпеки невтралізували лівих партизанів у південнозахідній частині країни. Виступаючи перед журналістами, Арбеляез сказав, що урядові війська контролюють порослий джунглями район Какета, де найбільша партизанська група, революційні збройні сили Колюмбії, звила собі гніздо і була найактивнішою. Минулого тижня під час таємної зустрічі лідери партизанів заявили представникам уряду, що вони приймуть умови амнестії, якщо уряд припинить воєнні дії в сільських місцевостях і розпустить напіввійськові команди смерти.

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТЕР БРИТАНІЇ Маргарет Тачер вислала особистий лист до китайського лідера Ден Шіяопінга, посередньо визначаючи суверенність Китаю над британською колонією Гонг Конгом. Це повідомлення зробив журнал „Економічний огляд Далекого Сходу", який вийшов у четвер. У повідомленні говориться, що атмосфера на передоворах про майбутнє цієї британської колонії значно покращала після того, як Тачер прислала лист Дену, в якому посередньо визнається суверенність Китаю над цією колонією. Повідомлення не говорить, коли лист був посланий.

УРЯД ІНДОНЕЗІЇ ЗАЯВИВ у середу, 29-го червня, що він веде переговори з борцями за незалежність східнього Тімору, колишньої португальської колонії, який Індонезія насильно окупувала вісім років тому. Повідомлення також говорить про необмежену амнестію для повстанців.

СИЛЬНІ ДОЩІ МИНУЛОГО тижня, які тривали безперервно кілька днів, викликали великі повені в західній Індії. Офіційні повідомлення говорять, що багато місцевостей цілком затоплені, сотні людей пропали безвісти, щонайменше 408 осіб загинули, а тисячі залишилися без даху над головою. Найгірше потерпіли райони приблизно 280 миль на північний захід від Бомбею.

ПОЯВИЛАСЯ МОНУМЕНТАЛЬНА КНИГА „УКРАЇНСЬКА ГЕЛЬСІНКСЬКА ГРУПА"

У Видавництві „Смолоскип" ім. В. Симоненка вже появилася монументальна книга — „Українська Гельсінкська Група, 1978-1982, документи і матеріяли". Книгу упорядкував і зредаґував О. Зінкевич.

Книга поділяється на дві основні частини. До першої частини входить вісім програмових документів і спільних заяв і звернень Української Гельсінкської Групи.

До другої частини входять матеріяли і документи — заяви, протести, звернення, клопотання, записи судів 31-го члена Української Гельсінкської Групи — 27-ох, які з кінцем 1982 року ще далі відбули строки ув'язнення або заслання, трьох, які перебували на волі, і одного, який був доведений КҐБ до самогубства.

Всі ці документи і матеріяли розподіляються так:

О. Бердник (один документ), О. Гейко-Матусевич, М.Горбаль (12 документів), Й. Зісельс (15 документів), В. Калиниченко (три док.), І. Кандиба (один док.), З. Красівський (один док.), Я. Лесів (один док.), Ю. Литвин (три док.), Л. Лук'яненко (п'ять док.), М. Маринович, М. Матусевич (по два док.), М. Мельник (два док.) О. Мешко (шість док.), В. Овсієнко (вісім док.), О. Попович, Б. Ребрик (по п'ять док.), П. Розумний, В. Романюк (шість док.), М. Руденко (шість док.), І. Сеник (три док.), В. Січко (п'ять док.), П. Січко (вісім документів; тут додано також чотири документи, які відносяться до справи його сина Володимира), І. Сокульський (один док.), В. Стрільців (вісім док.), В. Стус (чотири док.), О. Тихий, В.Чорновіл (14 документів), С. Шабатура (один док.), Д. Шумук (три док.), Ю. Шухевич-Березинський. Разом у збірнику опубліковано 136 документів.

До книги не включено матеріялів, які стосуються шести членів УГГ, які в роках 1978-1982 опинилися на Заході. Деякі їхні матеріяли були опубліковані вже в інших книжкових виданнях.

До матеріялів і документів, які відносяться до кожного члена Групи, додано фотографію, докладну біографію, бібліографію книжкових видань, хроніку життя, в основному за роки 1978-1982. Хроніку цю підготовлено на підставі архіву „Смолоскипу", московської „Хроніки поточних подій", „Вістей з СССР" (ред. К. Любарський) і „Вісника репресій в Україні) (ред. Н. Світлична).

(Закінчення на стор. 4)

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ

ВЕЛИКИЙ ГОЛОД НА СТОРІНКАХ „СВОБОДИ"

КОМУНІСТИЧНА ВЛАДА ПОЗБАВЛЯЄ ЖІНОЦТВО ХЛІБА

Субота, 31 грудня 1932.

Всі жінки до 56 років віку мусять працювати в фабриках, щоб мати право купувати хліб і цукор.

Москва (СССР). — Комуністична влада видала новий декрет, котрим від 1 січня відбирається картки на купно хліба та цукру в державних кооперативах жінкам, які працюють дома, а не в фабриках чи в радянських канцеляріях. Отже всі жінки, молодші від 56 років, тепер не матимуть можливости діставати собі ні хліба, ні цукру, що в радянській державі під цю пору лишилося майже одиноким продуктом харчування, який можна дістати з радянських кооператив по державній ціні. Все доросле населення Росії, а в тому числі й жінки, які ведуть домашнє господарство, мають урядові картки на право отримання 400 грамів хліба (один бохонець) і 800 грамів цукру(на місяць).

На картки населення може дістати хліб з урядових кооператив по ціні приблизно 10 американських центів за бохонець, а у „вільній продажі" доводиться платити по 3 дол. 50 центів за бохонець. Примушуючи жіноцтво йти до фабричної та офісової роботи, большевики думають тим остаточно зруйнувати родинне життя в Росії, яке не в'яжеться з їх комуністичними ідеями. Тяжкий харчовий стан населення тепер ще більше погіршується новими декретами влади.

Большевицька п'ятилітка породила голод у Радянщині

Вівторок, 3 січня 1933.

Пятилітку формально закінчено, а населення не має ніяких фабрикатів ні харчів.

Москва (СССР). — Большевики вважають першу пятилітку формально закінченою. Як відомо, про другу пятилітку вже не говорять, але думають якось використати те, що за першу пятилітку розбудовано, але не скінчено. Перша пятилітка поклала основи в важкій індустрії та розбудувала здобуття сирівців. Та вона нічого не зробила для задоволення біжучих потреб населення в ріжних фабриках,а тому населення не має навіть найнеобхідніших річей.

Разом з тим по пляну пятилітки створено 211.000 колєктивних господарств і 5.820 державних. Та населення, позбавлене приватної ініціятиви й особистого інтересу в господарстві, перестало працювати в сільському господарсві, як того вимагає праця на полях, а тому в радянщині тепер не вистарчає всіх харчових прудуктів і населення голодує. Голод все збільшується й можна сподіватися, що він перевищить страхіття голоду 1921-1923 рр.

Большевицька зовнішня торговля все спадає, а російський рубль все падає нижче в ціні. Так низько, як тепер стоїть, він ще ніколи не стояв від самого початку впровадження теперішньої валюти. Та большевицькі лідери не тратять надії на поліпшення й сподіваються, що вони знайдуть вихід тяжкої ситуації, не зважаючи на всі страждання й голод серед населення.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $1.25 місячно. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

4-те Липня

Тільки у своїй ні від кого незалежній державі можливий повний політичний, культурний і господарський розвиток народу. І тільки у власній ні від кого незалежній державі можлива свобода — повна свобода людини і громадянина, повна свобода творення організаційних клітин у всіх ділянках життя країни і народу. Тільки у власній ні від кого незалежній державі нарід може організувати своє життя, як собі забажає, і тільки тоді він зможе нормувати свої взаємини з чужинецьким світом. Людина створена Господом так, що вона стихійно прагне волі, вона інстинктовно не терпить ніякого насильства, вона ворожа всьому, що спутує її свободу. І тому ні в одному народі у світі немає кращого і більшого свята, як роковини проголошення своєї державности. Нещасливими є народи, які проголосили були свою державну незалежність, якийсь час втішалися нею, але згодом втратили її. Щасливими є народи, які, проголосивши свою державну незалежність, зуміли зберегти її. Нещасливим є український нарід, який 22-го січня 1918 року проголосив урочистим актом 4-го Універсалу свою ні від кого незалежну державу Українську Народну Республіку. Але тягар довготривалої неволі притупив свідомість, що треба проголошену рідну державність усіма силами боронити. Обороняла українську молоду державу тільки частина народу і тому визвольна війна-революція скінчилася прогрою. Друга світова війна припечатала трагедію України, яка в цілості, від Попраду по Дін опинилася у „соборній" комуно-московській неволі. Бій однак різними доступними засобами продовжується і Україна сьогодні чи завтра здобуде належну їй волю.

Ці і їм подібні рефлексії наче автоматично насуваються у дні 4-го Липня, який є щорічним найбільшим святом усього американського народу. Це роковини проголошення державної незалежности первісних 13-ох З'єднаних Стейтів Америки, відмовляючи 4-го Липня послуху „тиранії" тодішнього британського володаря Юрія III, який панував над Америкою, як над британською колонією. У Декларації Незалежности перелічено Юрієві III з брутальною щирістю усі його прогріхи супроти Америки. У Визвольній війні в роках 1775-1783 згинуло на бойовищах 6,824 вояки, померли з різних причин 18,500 поранених було 8,445, всіх людських втрат 33,769. Це ніби у порівнянні з війнами за нашої пам'яті небагато, але треба зважити, що в 1770 році все біле населення Америки нараховувало тільки 3 мільйони осіб. Визвольна американська війна велася із змінливим щастям, але закінчилася повною перемогою саме тому, що воював проти британської влади ввесь тодішній американський нарід. Декларація незалежности, Визвольна війна, первісна Конституція з 17-го вересня 1780 року, що охоплювала тільки 7 статтей плюс 10 найперших Додатків з 15-го грудня 1791 року — тепер всіх Додатків є вже 26 — становлять той „праведний закон Вашінґтона", до якого тужив Шевченко.

І тому 4-те Липня — це не тільки свято всіх народжених вже тут, на американській землі, громадян. Це свято всіх мешканців З'єднаних Стейтів, всіх натуралізованих імігрантів і кандидатів на громадян — у тому числі українців, яких трудно докладно визначити, бо в американських переписах населення воно не подане. (За довідником „Українські поселення" — кругло 1 мільйонів душ). Всі ми втішаємося тут тією свободою, про яку не мріяли ані за польської, ані тим паче за німецької чи російської окупацій. Всі ми зобов'язані — не за страх, а за совість, з власної і непримушеної волі, приєднуватися до всіх тих американських патріотів, які відзначають 207-мі роковини проголошення державної незалежности З'єднаних Стейтів Америки.

За тих минулих 207 літ сталося „американське чудо", — з пустки, з нічого, з пустарів і „Дикого Заходу", з країни, рідко заселеної автохтонами-індіянами створено найбільшу потугу світу. За той час були величні успіхи і погані невдачі. Френклін Деляно Рузвелт і його дорадник вважали, що Ялтинська конференція і Потсдамський мировий договір — це величезний успіх, а створення установи Об'єднаних Націй було ґарантією вічного миру. Насправді — це була трагічна помилка, це була програ, що мститься по нинішній день. Проте ЗСА — це таки потуга з найвищим життєвим стандартом і з ідеальною свободою, що його легкодушні або й злочинні елементи переплутують із сваволею. Українське поселення у ЗСА має всі причини приєднуватися до всіх американських патріотів однаково в Дні Подяки, як у дні роковин проголошення державности ЗСА 4-го липня 1772 року.

Недавно Юрій Андропов у своєму зверненні до президента Регена пригадав американсько-совєтський союз з часів Другої світової війни. Він натякнув, що треба спільно поборювати сучасний „нацизм".

Невідомо, кого мав на думці новоіменований президент Совєтського Союзу, а зглядно голова Президії Верховної Ради СССР, але можна сміло припустити, що в лексиконі КҐБ і Політбюра теперішніми „фашистськими" урядами є уряди Марґарет Тачер, Менахема Беґіна та Гельмута Коля, крім, звичайно, урядів Південної Африки та деяких країн Південної Америки.

Дня 22-го червня ц. р. минуло 42 роки від нападу військ гітлерівської Німеччини на Совєтський Союз, запалюючи пожежу Другої світової війни, яка спричинила понад 20 мільйонів жертв тільки по стороні СССР.

Андропову було тоді 27 років і він уже тоді був в „партійній роботі" в Карелії, отже він мусів знати, як прийшло до вибуху цієї найбільшої війни в історії людства.

Від серпня 1939 року до

Володимир Душник

НЕЗАБУТНЯ РІЧНИЦЯ: СОВЄТСЬКО—НІМЕЦЬКА ВІЙНА

червня 1941 року Сталін та його Політбюро вели угодову політику супроти Німеччини, думаючи зискати на цій дволичній грі.

На основі торговельних договорів СССР доставляв Німеччині різні сирівці; договір приязні з дня 23-го серпня 1939 року між Молотовим і Рібентропом відкрив Гітлерові дорогу до нападу на Польщу. Деякі американські і европейські історики, як, наприклад, проф. Ричард Пайпс з Гарвардського університету, твердять, що Гітлер ніколи не почав би був війни, якщо б Сталін не був згодився на підписання цього договору приязні.

У заміну за доставу економічних сирівців, Гітлер дав Сталінові вільну руку в загарбанні Західньої України і Західньої Білорусі, північної Буковини і частини Басарабії, а в 1940 році також трьох балтицьких країн — Естонії, Латвії і Литви. Маючи запевнення від Сталіна, що він не буде вмішуватися до політики Гітлера відносно Західньої Европи, Гітлер захопив Данію, Норвеґію і Францію. Кремль також заперестав вести антифашистську пропаґанду, і комуністи в Европі дістали приказ „заперестати саботажі" в Німеччині і окупованих країнах Европи.

На весні 1940 року комісар закордонних справ Вячеслав Молотов, почувши, що німці окупували Данію і Норвеґію, завізвав німецького амбасадора графа фон Шуленберґа, якому передав привіт від Сталіна: „Ми бажаємо Німеччині всецілого успіху в її воєнних підприняттях", а коли німецькі війська вмаршували до Парижу, Молотов вислав телеграму Гітлерові такого змісту: „Браво, найгарячіші ґратуляції Совєтського уряду з нагоди світлих успіхів німецьких збройних сил".

Сталін, як відомо, використовував Гітлера ціною експорту до Німеччини грубих тисяч тонн збіжжя, мінерального олію, бавовни, фосфату, хрому, залізної руди і сталі, плятини, дерева та інших сировинних матеріялів.

Сталін не скривав своєї думки, що СССР повинен стояти осторонь від збройних конфліктів між „капіталістичними країнами", твердячи, що ці конфлікти принесуть кінець існуванню рядові капіталістичних країн.

Вправді, західні демократії також вели угодову політику супроти Гітлера, але це була наївна, хоч з добрим заміром ведена політика, якою Франція і Великобританія хотіла за всяку ціну „купити" Гітлера, і тим зберегти мир в Европі. Але, на думку професора Нюйоркського університету Алберта Л. Вікса совєтське угодовство супроти Гітлера було вирафіноване і служило політичній цілі, бо на ділі це був союз, що уможливив Гітлерові у його початкових мілітарних зустрічах.

Хоч Гітлер зрадив Сталіна, але накінці Сталін загарбав Східню і Середню Европу та зробив СССР великою територіяльною і тоталітарною імперією.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про цивільну відвагу

Колись, давним-давно, коли дитиною прислуховувалась я до розмов старших, не раз довелося мені почути вислів чи характеристику що хтось має або мав „цивільну відвагу". Тоді в моїй уяві був завжди образ мужчини зі шляхетним обличчям в звичайному убранні, але чомусь доконче з відкритою на грудях сорочкою, який стоїть на барикадах із крісом в руках і заслоняє собою групу жінок з дітьми на руках. Це був мій образ „цивільної відваги".

З віком однак ця картина дуже побліда, а у розмовах про людей із цивільною відвагою відчувалося радше іншу нотку: „подумайте, яка цивільна відвага!-- ... немов тут ішлося не про відвагу, а нахабність, безсоромність і непотрібну самовпевненість.

Власне, кажучи, цей вислів уживаний частіше в Західній Україні, хоча як і прийнятий у нас, має однак дуже суб'єктивне значення, а наукового пояснення його не найдете в ні одній нашій енциклопедії. Це і дозволяє нам інтерпретувати собі його, як хто і хоче.

У загальному, однак, вживаємо його, коли хочемо підкреслити різку правдомовність, виявлювання своїх поглядів незалежно від оточення або обстоювання їх всупереч натискові громади, партії чи іншої групи, до якої належиться.

Ні, немає для того потреби хапати за кріс та ставати на барикади, як мені в дитячі роки уявлялось. Але все ж тепер немає навіть у вільному світі багато таких, що їм можна б приписати цивільну відвагу, зокрема коли йдеться про виловлення одверто правди. Більшість вважає, що безумовно українська приповідка дуже вірна, коли каже що „правда в очі коле", але тільки коли вона критична. Якщо правда прихильна, чи навіть підхлібна, кожний хоче її почути, а її висловити не вимагає ані трішки цивільної відваги.

У висліді, доходимо до переконання, що краще мовчати, як публічно стверджувати чиїсь чи свої недотягнення і тому постійно потопаємо в морі безкритичних похвал, нещирих компліментів, переборщення, або мовчанки, яку вважають за однодумство.

А вже найменше відважних находимо серед наших працівників пера. Коли прямо написати правду із українського життя, завжди це викличе негодування, образи, протести. Тому так багато у нас таких, що скриваються під ініціялами а то і різними прибраними прізвищами. На жаль, частенько вони не дуже то зважають на правду, а досолюють її злобою, фальшуванням фактів і персональними дотинками.

Їм ніяк не можна приписувати цивільної відваги, а вже найменше її в найнижчій категорії — авторів анонімних листів, що їх дістають наші громадські діячі, чи загальновідомі постаті у нашій спільноті. Писані звичайно з їддю, лайкою та з одним бажанням вразити адресаря, вони викликають в уяві другий образ з дитинства: малого зухвалого хлопчака, що ховається за плотом і шпурляє каменем у невинного прохожого.

Наскільки тоді кращий образ мого героя з цивільною відвагою...

О-КА

На сторінках почитного американського щоденника „Філядельфія Інквайрер" появилася стаття п.з. „American beaten to the scientific punch again", в якій журналіст Вернон Льоеб б'є у дзвін тривоги з приводу неповноцінности американської едукаційної системи в публічних школах в галузі точних наук, а головно математики і фізики.

З уваги на вагомість порушених проблем, їхню пов'язаність з безпекою та добробутом країни, в якій живемо, хочемо познайомити українських читачів з основними думками цієї вагомої статті.

Коли 4-го жовтня 1957 року сколихнула світ вістка про вичалення у надземні простори совєтського „Спутніка", ціла Америка була порушена. Це був справжній духовий струс, який ставляв під сумнів доцьогочасну вищість Америки в науці і технології. У висліді наступив ренесанс американської едукаційної системи, започаткований новим освітньо-оборонним законом президента Айзенгавера, великою пресовою кампанією та схваленням Конґресом кількох сотень мільйонів долярів на поліпшення доцьогочасної системи навчання точних наук у публічних школах. В ЗСА повіяло новим вітром. Мов за приторком чародійної палички, публічні школи збільшили у своїх програмах кількість годин навчання математики, фізики та хе-

Лев Яцкевич

АХІЛЛЕСОВА П'ЯТА АМЕРИКИ

мії, університети та коледжі почали перевишкіл вчителів точних наук та створено нові атрактивні програми для молодих, надійних науковців. Ті всі інновації та зміни стали джерелом динамічного поштовху у багатьох ділянках знання, увінчаного вичаленням людини на місяць та обслідом суміжних плянет нашої соняшної системи та їх місяців.

Але по тих усіх досягненнях Америка спочила знову на лаврах; замість обов'язкової військової служби впроваджено добровольчу службу, а в публічних школах дозволено студентам, шляхом вибору предметів, обмежувати кількість годин навчання математики та фізики до мінімум.

У висліді, 25 років по вичалі „Спутніка", наука навчання предметів у публічних школах найшлася знову в тому самому імпасі, в якому вона була на початку. В теперішній час 30 відсотків учителів природничих наук не має належних кваліфікацій, а половина абсольвентів середніх шкіл не знає основ математики і фізики. Не краще стоїть справа з іншими предметами навчання. Наприклад, нещодавно подавали газети вістку про те, що на Фльориді на 100,000 ґрадуантів у публічних школах-12,000 не вміли правильно читати та писати по-англійськи. У висліді цього тотального невігластва великої частини випускників середніх шкіл в ЗСА, щонайменше одна третина кандидатів добровольчої військової служби виявилася непридатною до обслуги високозаавансованої, електронної зброї. Це ставить Америку в ситуацію оборонної неприготованости на випадок війни, а в часі миру неспосібности обслуги її супертехнологічного промислу.

Згідно зі статистикою Американської наукової фундації, кілька студентів в американських коледжах та університетах, які студіюють математику та фізику зменшилася в останнім 10-річчі на 80 відсотків. З-поміж кандидатів на ступінь доктора філософії, з ділянки технічних наук, 70 відсотків становлять не-американці, те саме стосується до кандидатів на ступінь маґістра технічних наук, між якими 40 відсотків становлять чужинці. Вони становлять також 25 відсотків усіх студентів інженерних наук на високих технічних школах ЗСА.

А тепер, декілька порівнянь поміж американською та совєтською едукаційними системами. В Америці під сучасну пору, кількість докторантів технічних наук дорівнюється 2,500, в Совєтськім Союзі 12,000.

В Америці річно ґрадуює 16,200 інженерів зі ступенем маґістра, в Совєтському Союзі-400,000.

Кількість вчителів фізики дорівнюється у ЗСА 10,000, (включно з професорами університетів і коледжів), у Совєтськім Союзі 123,000 в середніх школах та 8,500 в університетах.

В більшості американських публічних шкіл, лише 50 відсотків студентів вчиться геометрії, і то не довше, ніж один рік, у Совєтському Союзі наука геометрії триває 10 років. Тільки 20 відсотків студентів в американських публічних школах вивчає фізику один рік, у Совєтському Союзі діти вивчають фізику 5 років, поступово на щораз вищім рівні.

При такій системі навчання Америка незабаром буде примушена не тільки імпортувати японські автомобілі, але також користуватися японськими технічними фахівцями для будови та обслуги свого оборонного промислу.

Тому розв'язка вагомих проблем сьогоднішньої Америки основується не тільки на збільшенні її прибутків та оборонного бюджету, але також на докорінній перевірці значення точних наук, як основи її безпеки та добробуту

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Шляхетна ініціятива членів УНС

Прочитавши у щоденику „Свобода" про нещасливий випадок маленького Ростика і прохання його матері допомогти їй у цьому горі громада у Бріджпорті, Конн., відгукнулась позитивно.

З ініціятиви Тараса Сливінського, секретаря 59-го Відділу УНСоюзу та при співпраці 73-го Відділу СУА, який теж мав на меті перевести збірку, зорганізовано продаж вареників.

Отець крилошанин Ярослав Шуст проголосив про цю збірку в церкві і заохотив усіх, щоб допомогли в цьому ділі.

Треба скласти признання Сестрицтву при українській католицькій церкві в Бріджпорті, що активно включилось до співпраці, як і всім іншим, які після цілоденної праці, не жаліли свого часу ні труду.

Чистий дохід у сумі 500 долярів переслано до Централі СУА.

Громада в Бріджпорті долучується до загальних побажань і бажає маленькому Ростикові скорого виздоровлення.

Стефан Тарасюк
Бріджпорт, Конн.

Микола Лівицький

ДЦ УНР В ЕКЗИЛІ МІЖ 1920 І 1940 РОКАМИ

XX.

Ще на початку 1938 року голова уряду В. Прокопович вислав телеграму до Чемберлена і Гітлера з нагоди їх зустрічі в Кельні (Німеччина). В цій телеграмі В. Прокопович домагався від обох політиків взяти до уваги прагнення українського населення в Карпатській Україні жити своїм окремим державним життям. Ця телеграма була видрукована в швайцарській і німецькій пресі, так що можна вважати, що за почином уряду УНР справа Карпатської України вийшла вперше на міжнародний форум. Далі справа Карпатської України була також порушена в меморандумі (про що згадувалося вище) уряду УНР до Чемберлена, Даладьє, Муссоліні і Гітлера з нагоди їх нарад у Мюнхені. Правда, частина Карпатської України з Ужгородом була приділена в наслідок нарад у Мюнхені Угорщині, але уряд Карпатської України переїхав до Хусту і продовжував керувати долею цієї найменшої частини українських земель аж до нападу угорських військ у березні 1939 року за безумовною згодою гітлерівської Німеччини.

За весь час, коли справа Карпатської України була актуальною, тижневик „Тризуб" і Бюлетень уряду присвячували їм велику увагу. Окремі комунікати з протестами проти угорської окупації Карпатської України із описом переслідувань українців видавалися в Женеві і передруковувалися чужинною, в першу чергу швайцарською пресою. М. Лівицький на доручення уряду склав тоді протест у голови угорської делеґації при Лізі Націй, п. Бартока (після майже 20 років у Вашінґтоні М. Лівицький у 1958 році зустрівся з перебуваючим там п. Бартоком, який тоді заявив, що Угорщині не потрібна Карпатська Україна, аби лише вона могла визволитися від большевизму, але це була, певно, лише особиста думка нині вже покійного п. Бартока).

В кінці 1938 і на початку 1939 року до Хусту з доручення уряду УНР приїздив автор цих рядків. Крім кількох репортажів із свого перебування в Карпатській Україні до тижневика „Тризуб", М. Лівицького приймали голова уряду Карпатської України монсеньйор Волошин, міністри Ревай, Штефан і інші діячі. Як уже згадувалося вище, М. Лівицький в імені уряду УНР пропонував урядові Карпатської України не тільки всебічну підтримку на міжнародному форумі, але зробив конкретну пропозицію, що уряд УНР може дати в розпорядження особистому секретареві уряду в Хусті до 4,000 старшин для зорганізування армії Карпатської України. Пригадується, що ця пропозиція дуже сподобалася тодішньому особистому секретареві монс. Волошина І. Рогачеві, який був присутній на авдієнції М. Лівицького у прем'єра уряду Карпатської України. Він навіть питався, чи не міг би уряд УНР взагалі переїхати на постійне перебування до Карпатської України. Треба також ствердити, що до Карпатської України мали б продістатися (можливо навіть зеленим шляхом") більшість українських контрактових старшин у польській армії. Ця справа, як було домовлено поміж М. Лівицьким й монс. Волошином, мала бути остаточно узгіднена в розмовах у Празі, де від уряду УНР відповідне уповноваження мав член уряду проф. Максим Славінський. Але події пішли іншими стежками. Мені невідомо навіть, чи відбувалися у дальнішому якісь розмови з проф. М. Славінським. Проте, армія Карпатської України була таки в останніх днях існування цієї вітки української держави очолена старшинами Армії УНР: ген. В. Петровим, полковниками В. Филоновичем і С. Єфремовим (пізнішими генералами).

Про моє особисте перебування у Карпатській Україні я колись напишу багато більше, бо маю дуже цікаві спогади з цього часу. Тепер згадаю хіба ще, що мені припала тоді доля супроводжати скрізь, де він бував, і бути перекладчиком під час його побачень з монсеньйором Волошином й іншими членами уряду, кореспондента Паризької газети „Лє Матен" п. Дематра, бо в Хусті нікого тоді не могли знайти, хто знав би французьку мову. Дематр написав кілька надзвичайно прихильних нам репортажів у своїй газеті. Я відвідав його у Парижі, коли вже Карпатська Україна була окупована мадярами. Примірник часопису „Лє Матен" із репортажами Дематра я маю і тепер у моїх архівах.

Повертаючись до справи взаємин уряду УНР з українським громадянством у Польщі, треба згадати, що серед українців у Львові великими симпатіями втішався колишній член уряду і його представник у Львові проф. П. Холодний. Після його смерти ці функції виконували полковник Ол. Кузьминський (пізніший генерал, що помер у Торонто, Канада) і підполковник О. Доценко, який був у приватно приятельських відносинах з визначними галицько-українськими діячами, а коли він помер на початку 1941 року у Кракові, то українці переважно галичани, влаштували йому, як то кажуть, величавий похорон. У Львові перебували також члени БУД-у колишній міністр УНР М. Корчинський і Володимир Дорошенко. З українською парляментарною репрезентацією Волині (що належала до офіційного польського Безпартійного Бльоку Співпраці з урядом) уряд УНР не підтримував якихось політичних взаємин. Голова цієї групи з Волині П. Певний вів так політику на власну руку в порозумінні з воєводою Волині Г. Юзевським, який не був прихильним до уряду УНР. Особисті добрі взаємини чинники УНР, включно з президентом А. Лівицьким, підтримували лише з кількома особами з цієї групи, а саме послом С. Скрипником (теперішній Митрополит УАПЦ Мстислав) і сенатором проф. С. Тимошенком.

Коли у Варшаві відбувався процес С. Бандери і його побратимів, то чинники уряду УНР, а спеціяльно президент А. Лівицький, були дуже перейняті цілою цією справою.

(Продовження буде)

Лондон поклонився героям

У соняшний недільний пополудень, 5-го червня ц.р., українці Лондону, Канада, й околиці міста, громадно поклонилися „найкращим із найкращих, одержимим синам і дочкам нашого поневоленого народу," як сказав голова місцевого Відділу КУК д-р Євген Рослицький, відкриваючи свято в авдиторії Українського Центру. Він наголосив нездомну тяглість нашої боротьби „стати господарем своєї хати...", бо народ наш був, і завжди буде... і ворожі кулі, що попрошивали тіло Симона Петлюри, бомба, що розірвала тіло Євгена Коновальця, скоростріли, що прорешетили тіло Тараса Чупринки і отрута, що перервала нитку життя Степана Бандери, не знищили, а ще більше загартували український дух у боротьбі за волю, за права людини так, як до цього священного діла загартували нас мільйони жертв найбільшого в світі геноциду — варварського голодомору 1932—33 років"

Закінчуючи, він попрохав встати з місць та короткою мовчанкою поклонитись усім нашим відомим і невідомим героям і невинним жертвам московського терору, жахливого голодомору.

Мистецька частина складалася із сольових співів Е. Бербенець — Білинської під акомпаньямент на піяно І. Черняк (співачка недавно очаровувала своїм голосом венесуельців й інші народи Південної Америки), та деклямацій учнів школи ім. І.Франка при КУК у Лондоні.

Концерт розпочала співачка піснею „Любіть Україну" муз. М.Фоменка, яка й надала концертові святочну атмосферу. Деклямацію „І прийде час" П. Карманського виконав з почуттям і переконливістю Микола Жидовка. За пісню „Є на світі доля" муз. А. Кос-Анатольського публіка нагородила нашу співачку щедрими оплесками. Олег Рослицький продеклямував „Суботів". Майстерне виконання цього трудного, повного іронії й огірчення твору Тараса Шевченка, із роздвоєною душею до постаті Хмельницького, не засоромило б жодної сцени, за що й одержав він багато оплесків.

Добре опрацьовану і ефективно виголошену святочну доповідь присутні почули від довголітнього пластуна і працівника багатьох громадських організацій інж. Я. Соколика, містоголови КУК Онтаріо. Суть і традиційність Свята Героїв у нашому народі з'ясував він об'єктивно і по-соборному, зокрема схаракеризувавши фактами час, обставини, посеред яких приходилось боротися за ідеали Самостійної Соборної Української Держави.

Він також насвітлив постаті великих носіїв цієї боротьби, а зокрема Петлюри Коновальця, Ольжича, Чупринки і Бандери. Окремо відмітив він усіх невідомих „тихих" героїв, рядових членів, які боролися і гинули безіменно. Цю боротьбу доповідач влучно пов'язав із мільйонами жертв Великого голоду 1932-33 років, 50-ліття якого цього року відзначає український народ по всьому вільному світі. За змістовну і добре опрацьовану доповідь присутні висловили своє признання доповідачеві тривалими і щедрими оплесками.

Після доповіді Лада Рослицька продеклямувала „Як стрінеш могилу" П. Люпенка. Її почуття і передача глибин поеми слухачі прийняли зі зворушенням.

У другій половині концерту Е. Бербенець-Білинська захопила слухачів виконанням арії „Місяцю ясний" із „Запорожця за Дунаєм" С. Гулака-Артемовського та завершила свій успіх чудовим виконанням настроєвого „Як давно" Г. Китастого.

Свято закінчено спонтанним співом „Ще не вмерла Україна".

Програмою керував культурно-освітній референт КУК М.Залізняк, який також подбав про декорацію сцени.

Після закінчення свята учасники вечора обмінювалися думками за перекускою, за яку належиться подяка Централі, а зокрема М. Савчукові.

Е. Б. Г. Р.

ПАЛЕСТИНСЬКІ БУНТАРІ проти Ясіра Арафата продовжують воєнні дії проти вірних Арафатові частин. Вони намагаються застосувати тактику поступового опанування всіма силами Палестинської Визвольної Організації, які розташовані в Ливані. Спочатку крок за кроком завойовуються позиції вірних Арафатові частин у східньоливанській долині Бекаа, перш за все вздовж автостради Дамаск-Бейрут. Минулого тижня бунтарі зайняли кілька позицій в районі Маснаа поблизу сирійського кордону, а у вівторок, 28-го червня, їх сили вибивали вірні Арафотові війська з позицій далі на північний захід у напрямі важливого комунікаційного вузла Штаура, головної квартири Фата, Арафатової фракції ПВО. Пресова служба ПВО, яка знаходиться в північному місті Ливану Тріполі і яка залишиласля покищо вірною Арафатові, повідомила, що в боях уздовж автостради Дамаск-Бейрут у напрямі на Штаура бунтівники вбили щонайменше 15 і поранили 20 вірних Арафатові партизанів. Командир Ярмукської бриґади, основного ядра арафатівських професійних партизанів у Ливані був захоплений в полон бунтівниками.

Вісті з Українського Бібліотечного Товарицтва в Торонто

17-го березня ц.р. Українське Бібліотечне Товариство в Торонто відбуло вже треті з черги Загальні збори Це мало місце у приміщенні Суспільної Служби Українців Канади (при вул. Блюр Захід, ч. 2445), яке Управа цього Товариства радо дала до послуг УБТ.

У звітах уступаючої Управи подано інформацію про працю, виконану протягом 1982 року, фінансовий звіт Т-ва та з'ясовано нову ситуацію, в якій опинилося Т-во по виповідженні Управою Українського Народного Дому приміщення УБТ і його книгозбірні, тобто Українській Бібліотеці й Архівові в Торонто. Коли йдеться про фінансовий звіт, то Т — во мало загального приходу 2,542.13 дол. доходу, а розходів 1,443.34 дол. Залишилося при кінці 1982 року 1,107.79 дол. Доходи Т-во черпає з добровільних датків і пожертв любителів української книжки та людей, стурбованих за її збереження.

Праця у бібліотеці була спрямована на упорядкування призбираного матеріялу, якого нагромадилося протягом року досить багато. Передусім йдеться про періодичні видання — часописи, журнали, календарі та подібні матеріяли. Книгозбірня має вже 179 заголовків часописів українською мовою, 18 журналів англійською мовою та 27 заголовків різних календарів.

Повність цих видань є різна, в залежності від їх напливу до бібліотеки. Треба, однак, підкреслити, що деякі журнали маємо в цілості за кільканадцять років, а деякі навіть за пару десяток літ. Поданий тут матеріял упорядкований та зіндексований. Відносно збірки книжок, то вони упорядковані за автором і чекають на каталогізування, яке наступить по закінченні індексовання періодиків. Всю працю виконано добровільною службою жінок і бібліотекаря, на що втрачено 1,599 годин.

Деякі видання маємо в двох або навіть у трьох річниках, щоб поставити їх до розпорядження іншим книгозбірням в заміну за їхні подвійні річники, або і без того. Управа УБТ вважає, що українського матеріялу не може бути забагато, й що його треба зберігати в різних місцях, щоб запевнити його існування.

У наслідок виповідження приміщення і короткого реченця до його звільнення праця в бібліотеці перервалася.

Після звітів подала свою думку Провірна комісія, заявляючи, що діловодство було ведене взірцево й Іван Савка, голова комісії, зробив внесок на уділення абсолюторії уступаючій Управі. З огляду на нову ситуацію, в якій опинився УБТ, до Управи увійшли, з малими змінами, ті самі особи, що були у ній і минулого року. Головою Т-ва залишився д-р Богдан Запутович, його заступником і бібліотекарем мгр Карпо Микитчук, писаркою і пресовою референткою вибрано Анну Потопник, скарбником залишилася З'оряна Сокольська; до Провірної комісії увійшли: Іван Савка, мґр Василь Федорович та Ірина Коринечвич; вільними членами Управи стали: Ольга Мак, мґр Люба Пендзей та Ігор Микитчук.

Відносно виповідження приміщення для УБТ, треба сказати, що його наглість і короткореченцевість поставила УБТ в дуже невигідну ситуацію. Як би воно не було, стало очевидним, що така загальна громадсько-українська установа, якою є Українське Бібліотечне Товариство в Торонто зі своєю Бібліотекою і Архівом мусить мати власне приміщення, щоб не залежати від примхи хвилини й могти виконувати працю без перешкод. Одним із завдань, яке взяло на себе УБТ є збірка всієї української періодичної преси, що появляється в українській діяспорі; другим завданням є збірка всього матеріялу, без огляду на мову й місця його появи, але який відноситься до української проблематики, не зважаючи на те, чи він є в прихильному чи неприхильному насвітленні. Крім цього, УБТ хоче зберегти ті дрібні, приватні збірки, які, як показує досвід, засуджені на знищення, бо нема відповідного апарату для їхнього льокалізування та перевозу до місця збереження.

Книгозбірня УБТ (Українська Бібліотека і Архів в Торонті) не є жодною супернецею для інших українських книгозбірень в Торонто чи для українських збірок при університетах. Хоч є українські книгозбірні в Торонто, все ж таки багато цінного матеріялу щоденно пропадає, бо існуючі книгозбірні не мають ані матеріяльних засобів, ані відповідного персоналу, щоб його збирати й зберігати.

В нас не може бути забагато бібліотек, бо їх ще нема у вистачаючій кількості. Українська бібліотека має відмінний характер від книгозбірень, які ми щоденно бачимо в місці нашого осідку. Українська книгозбірня не розраховує на масового читача, вона радше подумана для збереження матеріялу для майбутніх поколінь. Окрім цього, книгозбірня має служити дослідникам української культури та всім тим, які є заняті поширюванням української правди в світі.

Українське Бібліотечне Товариство в Торонто — це заінкорпорована установа зі статусом неприбуткової інституції, посвідки якої за пожертви можна предкладати до податкових зізнань. Управа Т-ва чекає на добродіїв, які, розуміючи важливість цілі, наміченої УБТ, як також те, що українська спільнота не може обходитися без своєї власної, фахово улаштованої і веденої книгозбірні, допоможуть розв'язати проблему приміщення для бібліотеки.

Коли ми самі не подбаємо про збереження свідчень про нашу українську культуру й історію, то ніхто інший нам цього не зробить, бо всі є зайняті своїми власними справами й їм не залишається ані часу, ані зацікавлення українськими питаннями.

Тут мусимо ще раз підкреслити велику потребу власного приміщення для бібліотеки. Управа УТБ вірить в те, що знайдуться добродії серед української спільноти, які поможуть придбати власне приміщення для Української Бібліотеки і Архіву, так як це часто трапляється в англійському чи французькому середовищі, члени якого не шкодують матеріяльних засобів, коли йдеться про допомогу культурним інституціям.

При цьому подаємо до відома, що збірка матеріялу, всупереч всьому, не перервалася. Товариство далі збирає часописи, журнали, книжки й архіварний матеріял і долучає його до збірного пункту. Тимчасова адреса УБТ і його Бібліотеки: Toronto Ukrainian Library Association, P.O.Box 381, Station A, Willowdale, Ontario, M2N 5S9; тел: (416) 221-4324. Прохаємо телефонувати на це число у всіх справах зокрема, коли йдеться про відібрання подарованого матеріялу.

Анна Потопник

Свідчення про жертвенність українки

ФОНД ІМЕНИ Д. ПІСЕЦЬКОЇ

Кембридж, Масс. (ФКУ) — Дарія Пісецька — давня меценатка ФКУ. Її перша грошова пожертва до ФКУ датується вже 1964 роком. Вона скромна, але обов'язкова людина. Свою діяльність в користь Українського Гарварду розгортає спокійно, продумано, без галасу та шуму. Вміє потенційного жертводавця переконати, заохотити. Її листи лаконічні, завжди до речі, з оптимістичним забарвленням, хоч крізь смуток та журбу з приводу невідрадних загальногромадських відносин. Вона болić з приводу нечутливости ствердлого серця того, хто повинен бути українським патріотом, але рук не опускає. Д. Пісецька реаґує на кожний заклик, на кожну потребу ФКУ. Часто старається переводити збірки серед свого середовища і переводить їх успішно, завжди подаючи насамперед приклад її особливої жертвенности. Недаром Головна Екзекутиви ФКУ, виявляючи глибоку пошану до неї, проголосила її в 1980 році „Людиною Року".

Була вона раз на одному з ювілейних святкувань тут, у Гарвардському університеті. Безпретенсійна, майже непомітна, „губилась" серед учасників. Одначе, Дарія Пісецька була і є однією із визначних осіб.

Сума її частих грошових вплат до ФКУ досягла майже 5,000 долярів. Аж ось знову новий лист від неї.

„Висилаю чек на 10,000 долярів у світлу пам'ять моїх братів: Гриць Пісецький (пластова кличка „Цуньо") згинув під Бібркою коло Львова 30-го липня 1930 р., виконуючи наказ УВО; Методій Пісецький був заарештований у 1945 році в Східній Німеччині в містечку Гайніген і вивезено його до Казахстану. Не вдалось мені довідатись про його долю. Мабуть, він уже не живе".

Пересланою сумою (10,000 дол.) Д. Пісецька бажає створити фонд україніки в системі Гарвардських бібліотек в імені двох героїв — її братів.

Це зроблено без проволоки. Встановлено в Гарварді фонд Пісецьких, який значно допомагає в діяльності Українського Наукового Інституту того ж університету. Крім того, до фонфу Дарії Пісецької повернеться п'ятитисячна сума із складених попередньо тієї меценаткою пожертв. Імена братів Гриця та Методія згадуватимуться кожнорічно в Заупокійних Святих Літургіях.

Фонд Пісецьких в Гарварді став чи не найкращим пам'ятником для героїв-братів Гриця та Методія Пісецьких, як теж той фонд є вимовним свідоцтвом патріотизму, бистрого ума та щедрого серця їхньої сестри Дарії Пісецької.

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки та огляди, повинні присилати разом з двома примірниками даного твору до редакції „Свободи", також адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Гадсон вшанував жертви голодомору

Гадсон, Н.Й. (І.Д.) — Заходом о. Івана Куліша, пароха УПЦ св. Михаїла, і о. Степана Фабрикаса, пароха української католицької церкви св. Миколая в Гадсоні, в неділю, 12-го червня ц.р., в церкві св. Миколая відправили соборну Панахиду за жертви голодомору в Україні 1932-33 років згадані священики та о. Теодор Гуманицький, парох Вотервліту (колишній парох церкви св. Миколая у Гадсоні). При кінці Панахиди о. Т.Гуманицький виголосив глибокозмістовну проповідь з нагоди небувалого в історії штучного голоду в Україні 50 років тому. Він пригадав, як сл. п. Владика Василь Величковський у цій церкві закликав молитися за всіх, і за жертви голоду та за переслідуваних наших братів. Коли будемо молитися за померлих з голоду понад 7 мільйонів, то подумаймо собі, що між ними були й наші рідні, близькі нам люди, члени великої української християнської родини.

Крім численних парафіян з обох парафій, були члени Громадського Комітету Олбанської Округи для вшанування жертв голоду в Україні, українські ветерані, члени Пласту й СУМА з прапорами, членки СУА з Вотервліту, Коговзу й Трою, були також представники міської управи й американських урядів і організацій.

Після Панахиди зформувався похід до будинку суду повіту Колюмбія. Напереді Іван Онуфрійчук ніс великий трираменний хрест Прапороносці несли два українські і два американські прапори. Потім пластунка Надя Боднар і сумівка Стефа Коновальчук несли великий напис: „На пам'ять 7,000,000 українців, жертв голоду, переведеного Москвою в 1933 році." Дві членки Гадсонської Міжвизнанєвої Ради несли великий вінець з квітами. Сумівець Михась Савків ніс сумівський прапор, за яким йшла уніформована молодь пласту й СУМА. За ними йшли українські ветерани, три згадані наші священики, представники організацій, міської управи, хор під проводом М. Мильгівського, Сестрицтва, парафіяни. Хор співав релігійні пісні. Це перший раз мешканці Гадсону побачили український маніфестаційний похід, що начисляв біля 150 осіб.

У залі суду повіту Колюмбія уставилися на сцені прапороносці, виднів великий напис, що його несли в поході.

Маніфестаційне віче відкрив о. І. Куліш, організатор імпрези, врочистим приреченням на вірність американському прапорові, що його повторили за ним усі присутні. Парох о. Ст. Фабрикас провів молитву, потім о. І. Куліш виголосив вступне слово, подякувавши всім за участь, та підкреслив, що Україна бореться за свободу і краще життя проти московської комуністичної тиранії.

Р. Гейман, заступник голови Гадсонської Міжвизнаневої Ради, подякував за збірку харчів для голодних. Суддя Джан Лемен висловив співчуття з приводу українського голокосту. Посадник Гадсону Михайло - Юсько (українського роду) підніс потребу оборони України перед московським імперіялізмом, закликав молитися за український нарід щоб він виборов собі свободу.

Марк Ґейдж (одружений з українкою), представник конґресмена Саламона, почав по-українськи: „Вітаю вас, Всечесніші Отці й панове!" — за що його нагородили оплесками. Він пригадав, що минає 50 років, як совєтський уряд хотів зміцнити своє панування над Україною при допомозі знищення українців голодом, але український нарід не скорився і далі бореться за свободу

Мгр А.Дурбак, голова Громадського Комітету Олбанської округи для вшанування жертв голоду, ствердив, що це єдиний в історії світу штучний голод, викликаний совєтською владою з політичних причин, щоб підкорити собі Україну. Він заохотив взяти участь у соборній Службі Божій в Оресвіллі, Н.Й., з участю Владики Василя 24-го липня та 6-го листопада в екуменічному Молебні у Вотервліті з участю американських владик і духовенства різних віровизнань.

Джан Гесс, голова Ради інспекторів повіту Колюмбія, прочитав резолюцію конґресмена Саламона про голод в Україні 1932-33 років. Він підкреслив, що совєтський уряд не зробив нічого, щоб рятувати від голоду 7 мільйонів українців, і заборонив всяку закордонну допомогу жертвам голоду. Московський уряд ужив голоду на зредукування сили українського народу, інтеліґенції, селян, Церкви, зігнорував заклики Ліги Націй, Великої Британії й інших урядів світу допомогти голодуючим. Відзначаючи пам'ять жертв голоду, треба перестерігати світ перед поневоленням України й інших підсовєтських народів Москвою, що повинна відповісти за великий злочин народовбивства.

Вкінці о. І. Куліш прочитав листа президента Рональда Реґена до Головної Управи УККА, заступника президента Буша, подякував управі суду, міста, організаціям Гадсону та всім гостям з Олбані, Вотервліту, Коговзу і Трою за численну участь.

Українським національним гимном закінчено цю маніфестацію, що залишиться надовго в пам'яті всіх її учасників.

Потім сестрицтва обох парафій приготовили каву й солодке для гостей у домівці парафії св. Михаїла (УПЦ). Серед дружніх розмов зібрані провели час, затіснюючи вузли приязні між нашими земляками з різних місцевостей.

Місцева преса „Тге Реджістер — Стар" в Гадсоні 10 го червня помістила велику статтю про 50-ліття голоду в Україні та про цю маніфестацію, а потім помістила в числі з 13-го червня на першій сторінці велику знімку з походу.

Напередодні З'їзду Академічного Товариства к. Студентів Високих Шкіл Ґрацу та Леобену

Минулого року у березні появилась у „Свободі" гарна стаття голови Комітету колишніх студентів Ґрацу та Леобену проф. М. Чировського п.н. „Гряде другий з'їзд...", який мав відбутися у червні 1982 року, із закликом до всіх колишніх студентів згаданих високих шкіл зголошувати свою участь. Запланований з'їзд, на жаль, знову не відбувся, тому що дуже мало зголосилось учасників. Цього року, знову управа нашого товариства постановила у жовтні відбути з'їзд, без огляду, скільки учасників зголоситься. У наслідок цього рішення, розіслано відповідно оформлені листи до усіх колишніх студентів Ґрацу і Леобену із запрошенням зголошувати свою участь. Минулого місяця також появилось у „Свободі" оголошення про запланований з'їзд.

Інформуємо, що цим разом відгук був непоганий, бо вже до цього часу зголосилося біля 60 учасників. Тому пригадуємо шановним колегам-сеньйорам, а також дещо молодшим „грацерам та леобенцям", що Другий з'їзд відбудеться у суботу і неділю, 29-го, 30-го жовтня 1983 року на Союзівці в Кергонксоні, Н.Й. Початок З'їзду в суботу, 29-го жовтня, в 2-ій год. по полудні. В програмі — ділові сходини, закуска і напитки, святочна вечеря з програмою, забава, а в неділю Служба Божа, товариський обід, „прощання та розставання".

Зголошення на перебування та нічліг просимо присилати на „Союзівку", на руки управителя Юрія Прокопця: „Soyuzivka", Ukrainian Resort Centre, Kergonkson, N.Y. 12446, tel (914) 626-5641.

У вересні мине 6 років від нашого знаменного Першого з'їзду, на якому у 1977 році вибрано постійну управу створеного Товариства колишніх студентів Ґрацу та Леобену. Також тоді постановлено приготовити матеріяли для видання пропам'ятної книги про студентські товариства „Січ" у Ґрацу і „Молот" в Леобені. Повідомляємо, що управа нашого Товариства призбирала певну кількість інформативних матеріялів та статтей і є можливим, що намічена книга п. наг. „Український Ґрац - Леобен" буде видрукована та її можна буде набути вже під час нашого Другого з'їзду у жовтні цього року.

Видання пропам'ятної книги „для грядущих поколінь" пов'язане з фінансовими видатками (понад 3,000 дол.), тому ввічливо прохаємо усіх колишніх студентів щедро підтримати наш замір та якнайшвидше пересилати пожертви на адресу секретаря Товариства Марійки Мартинюк: 11 Maple Place, Clifton, N.J. 07011. Якщо до З'їзду не зреалізуємо намічені справи, то на майбутнє залишаться мінімальні шанси для появи цієї книги, бо час безповоротно минає і ми „абсолютно" не стаємо молодшими... Як приклад, може послужити сумний факт, що від Першого з'їзду грацерів та леобенців, який відбувся 6 років тому, дотепер відійшли у вічність відомі нам аж одинадцять наших членів. Також заохочуємо колишніх студентів Ґрацу та Леобену, згідно з їх можливостями, надіслати на адресу секретарки цікаві матеріяли у формі спогадів і т.п. для публікації у нашій кнізі якнайскорше, бо матеріяли незабаром підуть до мовної коректи, а тоді до друку. Тим, які не були присутні на Першому з'їзді в 1977 році, подаємо до відома, що ми маємо дужі цінні пропам'ятні книги Українського Академічного Товариства „Січ" (випозичені теперішньою управою „Січ" у Ґраці) зі списками студентів й інформаціями, які датуються від 1885 року. У них хронологічно написані та удокументовані фактами важливіші події, імпрези та листи УАТ „Січ" з-перед і після світових війн. Ці книги є доказам, що українські студенти на чужині цікавились не тільки сутопрофесійно-академічним питанням, але також активно включились у наше громадсько - національне життя і вже під час студій скристалізовували їхні суспільні та політичні погляди на майбутнє. Багато з них сьогодні у зрілому віці займають відповідальні становища в різних галузях наукового, професійного чи мистецького життя.

Виданням книги „Український Ґрац - Леобен" та підготовкою Другого з'їзду займається малий гурт ентузіястів із управи нашого Товариства, а саме: голова д-р М. Чировський, який як професор університету „академічно" усе координує; М. Мартинюк; солідна секретарка, яка запопадливо дбає про фінанси; інж. Р. Запутович погодився прийняти функцію впорядчика та технічного редактора книги, а також зайнявсь виготовленням мікрофільмів хроніки „Січі" інж. І. Турянський є пильним організаційним референтом. Проф. Чировський розіслав листи до ректорів університетів Ґрацу та Леобену з інформаціями про запланований З'їзд. Сподіваємось, що так, як на попередній наш З'їзд, і цим разом шановні ректори надішлють нам привіти від наших „Альма Матер". Також сконтактовано управу УСТ „Січ" у Ґраці (голова М. Машовець), щоб отримати привіт на наш З'їзд.

Ми живемо у вирі поспіху, який, мов швидкий гірський потік, несе нас до чергового дня, щоб ми у ньому відновили наші зусилля, надії, а також щоб ми час від часу „не злим тихим словом" згадали події та наше життя у минулому. Події юних літ чи літ ранньої молодости у нашій пам'яті назавжди залишаться леліяними та незабутніми. Тому під час грядущего Другого з'їзду колишніх студентів Ґрацу та Леобену буде прекрасна нагода обмінятись спогадами із давноминулого нашого студентського життя, коли навіть у незавидних матеріяльних обставинах „море було нам по коліно..." Також, цікаво буде деяким добрим друзям почислити нові зариси, які вглибились у їхні приємні обличчя чи подивляти сріблистий відтінок колись буйної чуприни, які надали нам певного престижу...

До дуже милого побачення на „Союзівці", у гарній осінній панорамі кетскільських гір, подібних до чудових мальовничих краєвидів австрійської Стирії, де розположені міста наших юних студентських літ — Ґрац та Леобен.

Любомир Калинич

Об'єднання Мистців Української Сцени (ОМУС)

Ділимося сумною вісткою зі своїм Членством та Українським Громадянством, що 29-го червня 1983 року у Філядельфії, Па., відійшла у Вічність, довголітня наша Приятелька та Член Правління нашого Об'єднання

сл. п.

Оксана Рудакевич

артистка українських театрів в Галичині і на еміґрації.

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Вельмишановному Чоловікові і Родині Покійної складаємо вислови щиро-глибокого співчуття.

УПРАВА ОМУС-у

Філядельфійська Округа...

(Продовження зі стор. 1)

Молоді танцюристи з околиці Басейну Твердого Вугілля — Шамокіну

востей. Також запрошено сусідні Округи стейту Пенсильванії, Ню Джерзі та Ню Йорку. Управа Окружного комітету прохає інші місцеві установи-організації не влаштовувати своїх імпрез в дні 14 серпня.

У випадку непогоди свято відбудеться в просторій залі Тризубівського клюбу на посілості „Тризуба". Ця посілість „Тризуба" обіймає 38 акрів землі. Тут чудовий парк для відпочинку та ігор під час літніх гарячих днів. Управа Окружного комітету запрошує усіх членів УНСоюзу міста Філядельфії й околиці з приятелями й родинами у вільний час їхати на „Тризубівку".

„Єдність у спільноті..."

(Продовження зі стор. 1)

товування турне, художніх виставок тощо, ми в останніх роках натрапляємо на труднощі, спричинені внутрішнім конфліктом в українській громаді. Відповідальні українські громадські чинники повинні вжити всіх заходів, щоб у свої міжусобиці не втягати мистецький світ.

Імпресаріо Луців розповів, як спопуляризовано українців в Европі, де він при співпраці СУБ влаштовує концерти. Для прикладу, згадав він про концерт у найбільш репрезентативній королівській залі (Роял консерт голл) в Нотінгамі у квітні цього року, де виступив танцювальний ансамбль Чупляка, хор „Гомін" під диригентурою Ярослава Бабуняка та В. Луців — гість-артист. Такий же запланований для експорту концерт відбудеться на міжнародному фестивалі в місті Гарогейт з розкішними афішами і програмами. Крім того, в Англії він влаштовував у минулому численні виставки українського творчого мистецтва: Михайла Мороза, Михайла Дмитренка, Едварда Козака, Леоніда Грицая (вже покійного), Петра Мегика, Якова Гніздовського, Любослава Гуцалюка, Шонка-Русича, Богдана Божемського, Григорія Крука, Миколи Мухина. З тих мистців, що відійшли у вічність, — Олекси Новаківського, Івана Труша, Олекси Грищенка, Миколи Глущенка, Михайла Кміта, Володимира Боровиковського й багатьох інших.

В англомовній пресі появилися надзвичайно прихильні рецензії на всі ці виставки. А скільки ж можна було б зробити ще, якби українська громада на поселеннях діяла спільно, а відповідальні її чинники були свідомі відповідальности свого завдання перед чужинецьким світом. „Я це говорю і від імени своїх приятелів — диригентів хорів, співаків, інструменталістів, театральних акторів, які глибоко переживають той поділ, що створився у нашій громаді".

Проте, В. Луців продовжуватиме свої зусилля зорганізувати европейське турне для мистецьких одиниць „бо всі ми маємо надію і віримо, що цей шкідливий фермент — тільки тимчасове явище і що серед нас дійде таки до скорого і так бажаного порозуміння для добра і розвитку українського мистецтва і культури в загальному. А найважливіше, — додав він, — для збереження і дальшого розвитку великої української громади у вільному світі".

ПОНАД 130 МІЛЬЙОНІВ американців, починаючи від 1-го липня 1983 року зможуть відтягати 25 відсотків від податку, згідно із законом, який американський Конгрес ухвалив в 1981 році. Спроба демократів в Конгресі відкинути цей проєкт перепала в Сенаті; тут 55-ма голосами проти 45-ти апробували сенатори пропозицію президента Регена. Коментуючи про остаточну ухвалу Сенату, сен. Роберт Дол, республіканець з Канзасу, заявив, що в остаточній аналізі „це працюючі американські чоловіки і жінки, які слушно скористають з цього нового закону про податки".

ПОНАД 3,000 ЛІКАРІВ громадських лікарень Ізраїля закінчили в понеділок, 27-го червня, двотижневий голодовий страйк у боротьбі за підвищення заробітної платні і вийшли на працю після того, як уряд Менахема Бегіна погодився на арбітраж. „Непорозуміння закінчені, страйк припинився, і лікарі повертаються до праці", — заявив голова Медичного об'єднання Ізраїля Рам Їшаї.

Д-р Євген Федоренко...

(Закінчення зі ст. 1)

придбання допоміжних матеріялів для унаочнення методично-виготовлених програмових лекцій, на вишколення молодих учителів тощо.

Голова д-р Р. Дражньовський зупинився на дуже важливій ділянці праці Шкільної Ради — на видаванні журналу „Рідна Школа" і сторінки „Мова про мову", що зв'язане також з фінансами і труднощами, і закликав до більшої співпраці директорів, вчителів і педагогічних-дорадників, бо „Рідна Школа" — єдиний шкільний журнал в Америці, який допомагає в праці учителям, директорам та педагогічним дорадникам, а разом з тим є дзеркалом виконаних нами завдань у ділянці програмово-навчального пляну в школах українознавства.

Д-р Є.Федоренко — голова Видавничої комісії, зазначив, що нам конечно потрібні добре опрацьовані нові підручники, які своїм змістом були б усучаснені, методично опрацьовані і пристосоваі до сучасного розвитку української дитини. А це все пов'язане з великими фінансовими видатками, яких Шкільна Рада не посідає на сьогоднішній день. Д-р Є.Федоренко зазначив, що за цю каденцію появились нові підручники: Якова Козловського „Мій Буквар", який набув великої популярности, до нього „Методичний порадник для вчителів", Ніни Черняк „Княжа доба", а також Лесі Кисілевської-Ткач „Методика навчання української літератури". Перевидано 10 підручників Шкільної Ради.

Заплановано видати „Слово Рідне" Софії Гаєвської, підручник для англомовних кляс, та перевидати з поправками „Початкову географію" сл. пам. Петра Оришкевича, а також для старших кляс — „Господарську географію" цього ж автора. Плянується видати лектуру для старших кляс „Слово о полку Ігоревім". Видано нові свідоцтва для старших кляс і шкільний денник та інші документації, виготовленням яких зайнявся інж. Олександер Пришляк. Було зазначено, що Шкільна Рада — це дуже важлива інституція, бож справа українського шкільництва — це першочергова справа. Це розуміють учителі, але, на жаль, їхня праця не доцінюється нашим суспільством, нашими керівниками „на вершинах". Школа в кожному державному суспільстві є одним з найважливіших чинників праці в державному розумінні. Українська громада збирає мільйони на різні цілі, але ніхто навіть не подумав зібрати півмільйона на фонд українського початкового і середнього українського шкільництва. Майбутність нашої молоді — це справа всієї української громади; у тому на нас усіх тяжить велика праця для українського шкільництва, щоб не була ні одна українська дитина поза школою українознавства.

На збори наспів письмовий привіт від Українсько-Американської Координаційної Ради (колишній комітет за Правопорядок в УККА) за підписом д-ра Івана Флиса і ред. Ольги Кузьмович. Усний привіт склали: мгр Іван Кобаса — від КВОРИ, мгр Богдан Тодорів — від „Провидіння", мгр Богдан Ясінський — від УНСоюзу і Балтиморської Округи УНСоюзу, інж Олександер Пришляк — від Патріярхального Товариства в Америці.

Звіт Контрольної комісії відчитав мгр І. Кобаса, зазначивши, що члени Управи Шкільної Ради виконали успішно велику працю. Після короткої дискусії і виміни думок всі звіти прийнято одноголосно і ухвалено абсолюторію Управі Шкільної Ради.

Обрано нову Управу Шкільної Ради в такому складі: д-р Євген Федоренко — голова; Стефанія Квасовська, Зенон Онуфрик і Олена Прийма — заступники; від Централі Опікунів — д-р Євген Небеш; Ліна Андрієнко-Данчук — секретар, Атанас Кобрин — скарбник.

Члени Екзекутиви: Христина Ференцевич, інж. Олександер Пришляк і Леся Ґой.

До Контрольної комісії увійшли: д-р Р. Дражньовський — голова; Роман Трач, мгр Б. Ясінський, мгр І. Кобаса, проф. Петро Ґой.

Товариський суд: мгр Степан Воляник — голова; члени: Корнель Василик, Володимир Базарко; заступники: І. Мороз і Богдан Тодорів.

Управа Централі Опікунів „Рідна Школа": д-р Є. Небеш — голова; мгр С. Воляник — заступник, Д. Ярошевич, В. Камінський — заступники; інж. Е. Палка — писар; інж. Данило Березовський — організаційний референт; д-р Н. Шуст — член Управи.

Контрольна комісія: ред. Кость Мельник — голова; інж. Фур, Конель Василик, Г. Городиська.

Д-р Є. Федоренко коротко накреслив плян праці на майбутнє і закликав виявити максимум зусиль для створення Рідношкільного Фонду, бо від такого фонду залежатиме наше „бути чи не бути". Українська громада повинна усвідомити свої конечні обов'язки супроти українського рідного шкільництва, яке є найважнішою ділянкою праці на наших поселеннях. Тому Шкільна Рада розраховує на всебічну підтримку українського рідного шкільництва цілою українською громадою.

У зв'язку з розбиттям української громади Америки голова сказав, що Управа Шкільної Ради при УККА стоїть понад цим непорозумінням і не анґажується в нього, бо українське шкільництво — це надбання цілої української громади.

У суботу в пополудневих годинах Педагогічно-методична комісія з Баффало під головуванням Надії Пікас висвітлила виготовлену т. зв. „відео-лент" лекцію з історії України, укладу д-ра Зенона Сагана, з відповідним ілюстрованим матеріялом. Це може придбати кожна школа для успішного викладання та засвоєння учнями програмового матеріялу. Увечорі д-р Р. Трач висвітлив фрагмент з фільму „Курилик" з тематикою перших поселенців у Канаді.

В неділю відбулася лекція В. Зельвак з Чикаго, на тему „Інтенсивна кляса", в якій прелеґентка поділилася своїм досвідом, як треба працювати з слабшими учнями в школі. Крім цієї лекції тут було обговорено свідоцтва, клясифікатори, каталоги та скалю оцінок у свідоцтвах шкіл українознавства.

Появилася...

(Продовження зі стор. 1)

До збірника „Українська Гельсінкська Група" додано список членів УГГ, які еміґрували (з їхніми короткими біографіями), пояснення скорочень і покажчик, який охоплює понад 800 імен.

Більшість документів і матеріялів, які увійшли до збірника „Українська Гельсінкська Група" ніколи перед тим не були публіковані українською чи іншими мовами у книжкових виданнях чи періодиках.

Ця книга має 998 сторінок, вона у твердій обкладинці і коштує 29.75 доляра.

Замовлення слати в Канаді на адресу: Smoloskyp, P.O.Box 153, Sta. "T", Toronto, Ont., M6B 4A1, Canada.

У ЗСА і з усіх інших країн — Smoloskyp, P.O. Box 561, Ellicott City, Md. 21043, U.S.A.

У передмові до цього видання пишеться:

„На арену нашої історії прийшли люди — партійні комуністи і недавні учасники українського визвольного руху воєнних і повоєнних років. Коли їх різнила ідеологія — поєднувала їх українська спільнота. В першу чергу вони були українці. Свідомість українськости вистачала, щоб стати разом членами Української Гельсінкської Групи. Вони хворі й вимучені — за каяття не купували собі ані волі, ані режимних привілеїв. І не пристосовувалися. Мали свою думку, свої переконання, і за право їх мати, йшли на довгі роки ув'язнення".

Дальше в передмові пишеться:

„Напевно не раз і не два на найвищих щаблях режиму обговорювали, що робити з українцями? Що робити з Московською і Українською Гельсінкськими групами? Напевно не одну пропозицію розглядали. Московську Групу довели до саморозпуску. На Українську — вибір випав найжорстокіший, найжалюгідніший і найбрудніший — пришити членам української Групи кримінальні злочини, скомпромітувати їх, очорнити в народі, підірвати до них довір'я закордоном, породити сумнів щодо їхніх чеснот. І власне ця книга на багатьох своїх сторінках включає матеріяли і документи про те, як влада підготовляла й реалізувала свою злочинну тактику на Україні (від чого були збережені російські правозахисники). Найкраще у цій книзі удокументована справа М. Горбаля, В. Чорновола і до деякої міри Ю. Литвина і В. Січка. Горбаль і Чорновіл розкривають крок за кроком, як влада організувала злочин і як вершила беззаконня."

„Як у збірних документах Групи, так і в окремих листах і зверненнях, дуже виразно підкреслено, що Українська Гельсінкська Група не обмежувалася лише обороною людських прав і захистом українських політв'язнів. Група від початку свого заснування і аж дотепер боронила національні, релігійні й у першу чергу політичні права нашого народу — себто виконувала ті завдання, які відзначено в Заключному Акті Гельсінкських угод".

НАЙВИЩИЙ СУД ДАВ дозвіл урядові продовжувати домагання, щоб студенти, які потребують федеральної фінансової допомоги для студій, подавали на аплікаціях про допомогу також свій стан відносно реєстрації в Бюрі поборової служби. Недавно суд нижчої інстанції видав рекомендацію для Департаменту освіти викреслювати місце про військову службу на аплікаціях про фінансову допомогу для студентів, але це рішення відкинув тепер Найвищий Суд у Вашінґтоні.

АМЕРИКАНСЬКІ ФАРМЕРИ і конгресмени з рільничих стейтів Америки домагаються, щоб Конгрес обмежив імпорт до ЗСА канадських сільсько-господарських продуктів, що їх субсідує канадський уряд. Ряд свідків, включно з кількома членами стейтової Нюйоркської леґіслятури, виступило перед Сенатською підкомісією, твердячи, що від 1977 роу цей канадський рільничий імпорт до Америки став поважним конкуренційним чиннико для американських фармерів і їхніх продуктів.

✝ ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МАРІЯ ЛЮБЕЗНА, з дому ПАНЬКО, член УНС Відд. 22-го в Чикаго, Ілл. померла 30-го квітня 1983 року на 68-му році життя. Нар. 1915 року в Чикаго, Ілл. Членом УНС стала в 1936 році. Залишила в смутку мужа Степана, сина Петра, брата Петра, сестер Джови і Катерину Яцулу, племінників і племінниць. Похорон відбувся 5-го травня 1983 року на цвинтарі св. Миколая в Де Плейнс, Ілл.

Вічна Їй Пам'ять!
Гелен Олек-Скатт, секр

АННА ОНДОС, член УНС Відд. 96-го ім. св. Івана в Пітсбурзі, Па., померла 3-го травня 1983 року на 70-му році життя. Нар.30-го травня 1912 року в Чехо-Словаччині. Членом УНС стала 1962 року. Залишила в смутку синів Івана, мол., Михайла, Йосипа, дочку Марію Гаґґінс і 10 внуків. Похорон відбувся 6-го травня 1983 року на цвинтарі св. Івана Хрестителя в Бетел Парк, Па.

Вічна Їй Пам'ять!
Секретар.

ОЛЬГА ІРЕНА ТРАСКА, член УНС Відд. 320-го Бр. Пресвятої Тройці в Балтиморі, Мд., померла 3-го травня, 1983 року на 79-му році життя. Нар. 1905 року в Бруснi Старім, пов. Любачів, Зах. Україна. Членом УНС стала 1950 року. Залишила в смутку дочку Ірену Терзієв, сина Олександра, сестру Ірену, 4-ох внуків, ближчу і дальшу родину в Україні і Канаді. Похорон відбувся 7-го травня, 1983 року на цвинтарі св. Михаїла в Балтиморі, Мд.

Вічна Їй Пам'ять!
Іван Малко, секр.

ЮРІЙ БІҐУС, мол., член УНС Відд. 29-го в Нантікок, Па., помер 5-го травня 1983 року на 74-му році життя. Нар. 3-го травня 1909 року в Плимуті, Па. Членом УНС став 1942 року. Залишив у смутку дружину Анну, дочку Дорін і сина Юрія з родинами, 5 внуків і одного правнука. Похорон відбувся 9-го травня 1983 року на цвинтарі Св. Марії в Ганове Тавншип, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Ольга Маліщак, секр.

АННА КОВАЛЬ з дому ПЛЮСКАЛЬ, член УНС Відд. 184-го Т-ва „Верховина" в Ню Йорку, Н.Й., померла 6-го травня 1983 року на 85-му році життя. Нар. 9-го квітня 1899 року в Пардубіцах, Чехо-Словаччина. Членом УНС стала 1951 р. Залишила в смутку 4 доньки, 3-ох синів, 22-ох внуків, 3-ох правнуків і брата. Похорон відбувся 9-го травня 1983 року на цвинтарі св. Андрея в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

Вічна Їй Пам'ять!
Богдан Ластовецький, секр.

ІВАН ГОРІШНІЙ, член УНС Відд. 361-го Т-ва „Дністер" в Ню Йорку, помер 9-го травня, 1983 року на 93-му році життя. Нар. 19-го січня 1890 року в Україні. Членом УНС став 1943 року. Залишив у смутку синів, дочку, 3-ох внуків і 4-ох правнуків. Похорон відбувся 13-го травня 1983 року на цвинтарі св. Хреста в Норт Берґен, Н.Дж.

Вічна Йому Пам'ять!
С. Чума, секр.

ОЛЕКСАНДЕР ЛЕВ ЗАЯЦЬ, член УНС Відд. 472-го Т-ва „Пластовий Відділ" в Чикаго, Ілл., помер 11-го травня 1983 року на 69-му році життя. Нар. 1914 року в Золочеві, Україна. Членом УНС став 1950 року. Залишив у смутку дружину Анну і сина Андрія з дружиною. Похорон відбувся 1983 р. на цвинтарі св. о. Миколая в Чикаго, Ілл.

Вічна Йому Пам'ять!
Стефанія Кочій, секр.

СОФІЯ НОВОСАД, член УНС Відд. 42-го ім Т.Шевченка в Пассейку, Н.Дж., померла 12-го травня 1983 р. на 61-му році життя. Нар. 5-го лютого 1922 року в Сокалі, Зах. Україна. Членом УНС стала 1949 року. Залишила в смутку мужа Михайла, дві доньки — Ірину Новосад і Любу Корсо, дві внучки — Реґіну і Моніку. Похорон відбувся 14-го травня 1983 року на цвинтарі св. Марії в Седлбрук, Н.Дж.

Вічна Їй Пам'ять!
Іван Блиха, секр.

ІВАН ПАВЛИШИН, член УНС Відд. 383-го ім. свв. Петра і Павла в Бриджпорті, Па., помер 12-го травня 1983 року на 70-му році життя. Нар. 1913 р. в Скрентоні, Па. Членом УНС став 1942 року. Залишив у смутку дружину Агнес, сина Йосифа, п'ять доньок — Маріяну Ердек, Барбару Малиновську, Джови Кравчук, Патришу Клеріко, Дороті Вілс, 12 внуків і одного правнука. Похорон відбувся 16-го травня 1983 року на цвинтарі св. Августина в Кінг оф Праша, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Йосиф Хома, секр.

Вступайте в члени УНСоюзу!